

Título: *O relato hebraico. A Biblia contada dende a lareira*
Autor: Xosé Chao Rego
Editorial: tresCtres Editores, Santa Comba (A Coruña), 2001
Núm. pp.: 448
Tamaño: 21 x 15

A BIBLIA NA SÚA DIMENSIÓN HISTÓRICA

Xosé Chao Rego, o autor de *O Relato hebraico. A Biblia contada dende a lareira*, pertence a ese grupo de estudiosos e creadores, que, ó longo de moitos anos e a través de distintas xeracións, son testemuño da lumieira cultural que foi e, dalgún xeito aínda é, Mondoñedo e, dun xeito moi particular, o seu Seminario Conciliar. Abonde lembrar figuras como “Xosé Trapero Pardo, Francisco Fernández del Riego, Crecente Vega, Aquilino Iglesia Alvariño, Xosé Díaz Xácome, Xosé María Díaz Castro, Luis Pimentel, Antonio Noriega Varela, Álvaro Cunqueiro, Dionisio Gamallo Fierros, Xosé Ramón Santeiro, Eduardo Lence-Santar..., por citar só algunhas das máis coñecidas, para intentar entende-lo milagre cultural dunha terra para a que, o profesor Armando Requeixo —*Escritores mindonienses* (1998)— reclama con toda xustiza o cualificativo de “predestinada”.

Licenciado en Filosofía pola Universidade Pontificia de Salamanca, en Teoloxía pola Gregoriana de Roma, en Filosofía Pura pola Complutense de

Madrid e autor de máis de trinta publicacións, entre as cales se poden citar traballos tan notables como a *Historia do pobo de Xesús*, do que levan aparecido os primeiros oito tomos, Xosé Chao Rego, xubilado recentemente como profesor de Galego no Instituto de Bacharelato Rosalía Castro de Santiago de Compostela, pertence ademais a ese grupo de galegos ós que o seu compromiso coa fe e consigo mesmo se manteñen nun respectuoso segundo plano. Evidentemente, os arquivos, bibliotecas e rúas compostelás, principais compañeiras, xunto coa súa dona, das súas horas de sosego, estudio e reflexión, non son, de certo, institucións que recompensen publicamente méritos que todos lle recoñecemos en silencio.

A Biblia, o libro, ou mellor, o conxunto de libros nos que se conta, na súa primeira parte —o Antigo Testamento, Tenak ou Testamento Xudeu—, a historia do pobo hebreo, desde o comezo do mundo ata a aparición de Xesús, e, na segunda —o Novo Testamento ou Testamento Cristián—, a historia de Xesús e o nacemento da Igrexa, é, sen dúbida, a obra máis lida e comentada de tódolos tempos. Crentes, agnósticos e ateos,

as xentes máis humildes e os máis grandes sabios, téñense achegado, vítimas do desacougo que nace da propia existencia ou da curiosidade intelectual, ás súas páxinas na procura da resposta ou do sosego necesarios. Os católicos, que vemos na *Biblia*, coma outros cristiáns, a palabra revelada, somos, nembargante, os menos devotos da súa lectura, máis confiados, se cadra, no maxisterio da Igrexa, única responsable da súa interpretación, ca na transparencia da propia palabra divina e na nosa capacidade para entendela. É necesario, neste senso, ter en conta que, como nos adianta o propio Chao Rego na introducción, “os movementos relixiosos máis ou menos sectarios adoitan facer unha lectura pietista, máis fundamentalista —ó pé da letra—, ca fundamentada, erro no que tamén cae o Catolicismo romano en boa medida”.

A lectura que este nos propón non está, de certo, exenta dos perigos que representa enfrontar uns textos, sobre todo o Testamento Xudeu, partindo de que “a revelación é algo histórico e os cristiáns temos que aprender a relativizar todo a partir dun feito: Xesús Cristo morre na cruz e trae a mensaxe dun Deus non forzado e matón, senón solidario cos pobres e asoballados”. Sempre, naturalmente, cabe a alternativa de non lela, pero se elixímo-lo camiño contrario, é dicir, se optamos pola súa lectura, será necesario, como nos recomenda o propio Chao Rego, facelo desde a conciencia das nosas limitacións, pero tamén desde a confianza no valor do noso propio esforzo.

A *Biblia* “non é unha doutrina senón unha historia, na que priva o elemento narrativo”, ben que, en moitas ocasións, se faga necesario advertir que o relato non sempre se mantén fiel ó acontecer histórico tomando como tal o que só son crenzas de Israel. Dificultade que non é, de certo, a única nin a máis importante para un lector que responsablemente se enfronta á súa lectura.

Unhas nacen, como a anterior, das dificultades do propio texto, sen dúbida as máis importantes, pero outras teñen mesmo a súa orixe en actitudes e comportamentos que o propio Chao Rego intenta, cando menos, facer transparentes.

Partindo do principio, implícito pero perfectamente aceptable, de que o maior ou menor proveito dunha lectura non depende tanto da importancia do texto lido coma da actitude con que o lector o enfronta, faise necesario, diante de nada, establece-las condicións adecuadas —atención, preparación, determinación dos obxectivos...— nas que o lector ten que acomete-la empresa da lectura de calquera libro e, naturalmente, a da lectura da *Biblia*.

Non é outra cousa, de certo, a proposta que representa esta “guía” de Xosé Chao Rego para un achegamento serio, rigoroso e rendible, non só intelectualmente senón mesmo espiritualmente, ó Testamento Xudeu. A *Biblia contada dende a lareira* non é só unha axuda explicativa para o lector, senón, sobre todo, un esforzo de contextualización, xeográfica, histórica, relixiosa, cul-

tural, política, que lle debe permitir a este, ó lector, penetra-lo senso do relato como algo familiar, próximo. Se, por exemplo, “a Biblia é unha historia nacional —como nos lembra o propio Chao—, mesmo nacionalista: a dun pobo que se sentía elixido, cunha terra polo seu deus prometida e que, a pesar de todo, padeceu séculos de dependencia política”, parece evidente que “unha relectura desde a galegitude” pode favorecer unha máis doada comprensión desta e, en calquera caso, das manipulacións interesadas das que nalgún momento puído ser vítima. É necesario, neste senso, ter en conta que, aínda que “Galicia e a galegitude” —como advirte o autor— só están presentes nesta relectura “coma fondo e horizonte, pero sen moitas referencias directas”, non son só lícitas as traducións textuais, senón tamén as sociais e políticas, sempre que se manteña a fidelidade ó espírito do traducido. Cando, por exemplo, “a Teoloxía da liberación fundamenta o seu pensamento na liberación política do éxodo” está simplemente sendo fiel ó espírito bíblico.

“Pero ¿é que se lle pode tocar a un libro que, por ser revelado, debería ser intanxible?”, pregúntase el mesmo. Non é, de certo, menos perigosa unha lectura laicista da Biblia, “desinteresada da mensaxe relixiosa”, ca unha lectura pietista, “víctima do fundamentalismo bíblico”. A primeira non é científica e a segunda debería lembrarnos que “a letra mata”. En calquera caso:

Estamos perante a obra literaria —a Biblia—, máis lida e analizada de tódolos tempos, e hoxe non hai dife-

rencias entre especialistas católicos e protestantes ou simplemente agnósticos. Quen non se pon ó día dos últimos descubrimentos segue na noite da piadosa ignorancia e do acrítico dogmatismo, sen escada para baixar das nubes.

Pode soarlle a alguén excesivo, pero Xosé Chao Rego é, sinxelamente, un sabio. Non necesariamente na posesión da verdade, pero profunda e sinceramente comprometido na defensa e participación do que o seu saber lle permite entender como tal. A súa exposición, doada, case familiar, enriquecida con constantes referencias actualizadoras, animase na humildade da fe, no profundo respecto á curiosidade de saber e á vontade de razoar, na rebeldía dun espírito fondamente crítico e profundamente reflexivo.

¿Por que *A Biblia contada dende a lareira*? “Eu quero —escribe el mesmo— conta-la Biblia con sinxeleza, mesmo coa quentura do lume caseño, pero advirto que detrás desta narración, en aparencia simple, agáchanse horas de estudio de moita xente”.

Non parece que se poida falar hoxe, obxectivamente, de dificultades para le-la Biblia. “Logo do Concilio Vaticano II —como nos lembra o propio Chao—, regulouse unha situación que resultaba anómala entre os católicos e que proviña de lonxe: dos tempos en que se prohibía a edición da Sagrada Escritura a linguas vernáculos”. A dificultade, de existir, habería que buscarla —pensa— naquelas persoas que poidan renunciar a esta lectura “por incompreensión do texto, aburrimiento e

mesmo escándalo pola presentación dun Deus guerreiro e cruel, por poñer un exemplo, amén doutros desaxustes”. “A Biblia non é un libro edificante nin piadoso” —escribe—, “é unha Escritura cultural, política, mesmo patriótica coma historia dun pobo cunha conciencia que ás veces parece megalómana de ser elixido desde sempre e para sempre”. Un conxunto de libros, claramente de “carácter político relixioso” e escritos “por homes, cunha concepción pouco feminista”.

As maiores dificultades para unha lectura proveitosa da Biblia nacen, sen dúbida, das condicións mesmas da súa propia redacción e escritura. Trátase de libros redactados en épocas diferentes, nalgúns casos modificados por retoques posteriores, que utilizaron, segundo as necesidades e intencións dos seus autores, fontes documentais, tradicións de carácter oral e, incluso, a súa propia inspiración como verdadeiros creadores. Os estudosos non negan o seu carácter de obra revelada, ben que maticen, segundo os casos, o senso desta.

Xosé Chao Rego, que confesa non ser outra a súa pretensión que “facermos unha lectura bíblica —mellor, unha relectura—, que facilite os datos suficientes para unha mellor comprensión non só do texto sagrado, senón tamén do contexto cultural, político, social, relixioso no que o relato hebreo naceu e foi medrando”, explica así unha das principais peculiaridades que presenta o seu traballo:

A presentación que fago desordenando a orde actual da Biblia só ten o valor de análise para unha mellor comprensión da complexidade bíblica. Pero a verdade está no esquema tradicional, porque, en definitiva, a Biblia está escrita así: Deus crea o universo e a humanidade, e fai alianza cun home, Abraham, ó que lle promete unha terra. Esta promesa é recollida polo grupo de hebreos que foron liberados da escravitude en Exipto e que entran na Terra polo seu Deus, Iavé, prometida. Perante as dificultades fronte a cananeos e, sobre todo pola ameaza dos filisteos, Israel procura un rei, como os demais pobos. Baixo o reinado de David e Salomón Israel faise imperio; desaparecidos estes monarcas, o Norte —propriadamente chamado Israel—, procura a súa independencia do Sur, Xudá. Non resulta moi lucida a historia da monarquía, que acaba desaparecendo, vítima Israel da invasión dos asirios e Xudá logo dos babilonios. Desterrados, os xudaítas perden o ánimo, pero nace unha recuperación das forzas por obra de profetas, dos líderes políticos e, sobre todo, da escola sacerdotal, que recompón a memoria do seu pobo.

Non deixa de provocar certas reticencias no lector de *O relato hebraico*. A *Biblia contada dende a lareira* o feito de que o autor nos convida a esta viaxe de descubrimento do senso histórico de feitos que chegaron ata nós envoltos nunha literatura da máis desbordada fantasía, a través mesmo dunha selección de textos que, só dun xeito parcial, poden representa-lo conxunto de libros que forman a *Biblia*. Reticencias que desaparecen, nembargante, de todo na propia recomendación do autor, que non dubida en aconsellarnos: “Aquí

é nos imposible reproducir todo o texto, pero parece conveniente que cadaquén faga unha lectura pola súa conta, sen que se dea satisfeito polos anacos de texto bíblico, o que aquí transmitimos soamente para situar ó lector no contexto”.

Tiven a oportunidade, a satisfacción e o pracer de facer esta viaxe da man de Xosé Chao Rego. E só nalguna ocasión seguí o seu consello de consultar algún capítulo de *A Biblia* en galego de “As Edicións do Adro”, SEPT, 1992, na seguranza de que, en calquera caso, os textos ofrecidos polo

autor cumpren sobradamente a función que este lles asigna.

Se despois desta lectura tivese que facer algunha recomendación, só me atrevería a advertir que renunciásemos a segui-lo meu exemplo aqueles que prefiren crer no milagre antes que na verdade ou que entenden que a fe é cousa de parvos e vale máis crer que pasar pola situación de ter que abri-los ollos.

M. Quintáns S.
Centro Ramón Piñeiro para a
Investigación en Humanidades
Santiago de Compostela

